

Alchemilla

Herfstnummer 2014

Colofon

De Alchemilla verschijnt viermaal per jaar in een oplage van 375 exemplaren.

Het IVN, instituut voor natuureducatie en duurzaamheid, is een landelijke vrijwilligersvereniging met regionale afdelingen.

Omdat de IVN afdeling West-Friesland ervan overtuigd is dat werken aan een gezond leefmilieu belangrijk is voor ons, voor kinderen en voor u, houdt het zich bezig met allerlei natuuractiviteiten.

Het lidmaatschap kost € 22,50 per jaar. U ontvangt dan dit afdelingsblad en het landelijke IVN-blad Mens en Natuur.

De Alchemilla wordt gedrukt bij Editoo B.V. in Arnhem

Kopij naar redactie@ivn-westfriesland.nl

IVN afdeling West-Friesland

NME centrum: Streekbos Paviljoen

Postadres: Veilingweg 21A, 1611 BN Bovenkarspel

Telefoon: 0228 520486

Email: info@ivn-westfriesland.nl

Website: www.ivn-westfriesland.nl

Facebook: www.facebook.com/ivnwestfriesland

Twitter: <https://twitter.com/#!/IVNstreekbos>

Nummer KvK: Noordwest-Holland 40624859

RSIN-nummer: 809409914

ANBI: www.ivn-westfriesland.nl/ANBI

Het NME centrum is iedere zondag geopend van 13.00 - 17.00 uur

Dependance:

Het Egboetje, Liederik 15, 1678 JC Oostwoud

Bestuur

Voorzitter: Geert Pietersen

T: 0228 523565

E: g.pietersen@ivn-westfriesland.nl

Secretaris: Gé Kenter

T: 0228 513362

E: g.m.kenter@ivn-westfriesland.nl

Penningmeester en

Ledenadministratie: Rob den Hartog

T: 0228 517593

E: r.den.hartog@ivn-westfriesland.nl

Rekeningnummer:

IBAN/Rekeningnummer: NL 13 RABO 0167 7601 57

t.n.v. IVN afd. West-Friesland

Leden van Bestuur:

Astrid Bijster

T: 0229 275673

E: a.bijster@ivn-westfriesland.nl

Hans Verhoeven

T: 0228 515137

E: j.l.verhoeven@ivn-westfriesland.nl

Adri Bozelie

T: 0227 542621

E: a.bozelie@ivn-westfriesland.nl

Henk Lanting

T: 0228 313430

E: h.lanting@ivn-westfriesland.nl

Eleonora de Boer

T: 06 54254117

E: e.de.boer@ivn-westfriesland.nl

Foto's

Foto voorkant:

Gewoon elfenbankje

Foto Wil Stelling

Foto achterkant:

Rode beuk

Foto Wil Stelling

Fotospread middenpagina's:

Lisbeth van Lintel

Contactpersonen

IVN afdeling West-Friesland organiseert diverse activiteiten. Wilt u iets weten of actief meedoen neemt u dan contact op met onderstaande contactpersonen

Redactie Alchemilla:

Astrid Bijster (zie Bestuur)

Lisbeth van Lintel, T: 0228 517005,

E: l.van.lintel@ivn-westfriesland.nl

Marga Scherer, T: 0228 586786,

E: m.scherer@ivn-westfriesland.nl

Joke Tilgenkamp, T: 0229 235101

E: j.f.tilgenkamp@ivn-westfriesland.nl

Hans Verhoeven (zie Bestuur);

PR / Persberichten: Toos Brink

T: 0228 512316, E: t.brink@ivn-westfriesland.nl

Publieksactiviteiten: Frieda Bus

T: 0228 541489, E: f.bus@ivn-westfriesland.nl

Scholenwerk: vacant

Exposities: Beppie van der Wegen

T: 0228 322338, E: b.vd.wegen@ivn-westfriesland.nl

IVN website: Rob den Hartog (zie Bestuur)

Vaarexcursies: Theo Ruiter

T: 0228 515797, E: th.ruiter@ivn-westfriesland.nl

Weidevogelwerkgroep: Geert Pietersen (zie Bestuur)

Knotwerkgroep: Rob Rijswijk

T: 0228 561642, E: r.rijswijk@ivn-westfriesland.nl

Ecowerkgroep: Louis van Wegen

T: 0228 316825, E: l.van.wegen@ivn-westfriesland.nl

IJsvogelwerkgroep: Douwe Greydanus

T: 0228 720119, E: d.greydanus@ivn-westfriesland.nl

Inventarisatie Streekbos: Hans Verhoeven (zie Bestuur)

Werkgroep Egboetje: Adri Bozelie (zie Bestuur)

Cursussen: Astrid Bijster (zie Bestuur)

Paddenstoelenstudiegroep PWF: Wil Stelling

T: 0228 315307, E: w.stelling@ivn-westfriesland.nl

Voorwoord

Geert Pietersen

Natuur is vooral waarnemen en beleven, zo leerde ik onlangs weer in de natuurgidsencursus. En ook dat ieder mens dat verschillend en op haar/zijn unieke wijze beleeft. En dat alle zintuigen daarbij een rol spelen.

De herfst is misschien wel het seizoen waarin het meest te beleven valt, vooral het proeven komt er nu bij. Veel bomen en planten geven nu hun vruchten. Ik zie nu regelmatig mensen met tassen zoekend en turend in de bomen of naar de grond om iets van hun gading te vinden. Eten uit de natuur, kennen en durven we het nog?

In deze Alchemilla vind je ook heel veel over waarnemen en beleven in de zomer, zoals een roofvogelshow van een Boomvalk, een Havik en een Sperwer bij de recreatieplas van het Streekbos. Een unieke gebeurtenis van 3 minuten die de waarnemers in extase bracht. Daarna was alles weer gewoon.

En een ontmoeting met een schorpioen doet ons vaak schrikken, maar dat hoeft helemaal niet lezen we in het artikel over schorpioenen. Als je ze maar niet bang maakt, dan bijten ze niet. Is dat niet met heel veel soorten zo?

Nieuwe ontdekkingen waren er ook, zoals in Andijk de Oostelijke vos, op een luchtstroom uit het oosten naar ons

toegedreven en een nieuwe juffersoort: de Bruine waterjuffer.

Geen nieuwe ontdekking, maar wel intense beleving van IVN-ers tijdens de IVN zomerweek in Haarle. Zij plasten op blote voeten door water en modder om de ontwikkelingen in een nieuw aangelegde waterberging te ontdekken!

Begin september is de Wilskracht officieel in gebruik genomen met de installatie van de IVN vlag die door burgemeester Goldschmeding op de boot is geplaatst. We kunnen nu weer jaren vooruit met een prachtige (bijna) nieuwe boot die in onze poldersloten gezien mag worden.

Het activiteitenoverzicht voor het najaar belooft weer een interessant programma. Speciale aandacht is er voor de tentoonstelling 'Zoogdieren te land, ter zee en in de lucht' onder regie van wetenschapper Jan Verhofstad. Een echte aanrader.

Ook vraag ik uw aandacht voor de Natuurwerkdag in het Ecoproject Streekbos. Alleen met voldoende vrijwilligers kunnen we dit project in stand houden.

Ik wens ons allen mooie herfst toe, met veel waarnemen en beleven en een intensief gebruik van alle zintuigen.

Nieuwe tentoonstelling: Zoogdieren... of niet?

Tentoonstellingscommissie

De tentoonstelling Zoogdieren, te land, ter zee of in de lucht is van oktober t/m december te zien bij het IVN in het Streekbos Paviljoen. **Wat maakt een dier tot zoogdier?**

De gewervelden (dieren met een skelet) en de ongewervelden (dieren met alleen uitwendige bescherming zoals insecten, schelpdieren, wormen) worden met elkaar vergeleken.

Muskusrat
Foto: Toos Brink

De vogels, reptielen, amfibieën en ook vissen hebben botten voor de inwendige steun aan andere organen, waardoor ze vaak ook zo groot kunnen worden.

Zoogdieren dragen vaak een harenvacht, hebben een gebit met tanden en kiezen. En vooral: ze krijgen levende jongen die met de borst worden gevoed en nog lang verzorgd worden door de ouders. Je vraagt je af: waar horen de mensen thuis in deze indeling? Op de tentoonstelling zijn veel van deze kenmerken te zien om zelf te beoordelen.

Behalve aandacht voor het leven geeft de tentoonstelling ook een blik op twee uitzonderlijke fossiele zaken: steenkool en hardsteen. Bestaat steenkool echt uit fossiele, oude planten?

Ze stammen beide uit de Carboon-periode, dat is eventjes oud, wel 300 miljoen jaar geleden! Parallel met de tentoonstelling kunnen leerlingen van groep 8 van de basisscholen in het Streekbos Paviljoen een instructief project bijwonen over dit onderwerp, terwijl voor alle leeftijden steeds een speurtocht gedaan kan worden met allerlei vragen en raadsels over dieren.

Tenslotte is er op zondag 9 november om 14.00 uur een gezinsactiviteit bij IVN in het Streekbos Paviljoen over Zoogdieren of niet?

Wetenswaardigheden uit ons werkgebied

Hans Verhoeven

Wat levert wandelen en gewoon rondkijken in het Streekbos toch leuke natuurmomenten op:

6 augustus 2014 Tijdens het voorlopen voor de vlinder/libellenexcursie van zondag 10 augustus ontdekten we een hele grote ' langpoot' , die ons onbekend voorkwam. Natuurlijk een foto gemaakt en daarna zoeken in de boeken. We kwamen er niet uit. Via waarneming.nl werd het ons duidelijk dat we te maken hadden met een tamelijk nieuwe soort die nog maar 2 jaar eerder in Nederland werd ontdekt: *Eutonia barbipes*, een tweevleugelige uit de familie Steltmuggen (Limoniidae).

Hier foto plaatsen.

9 augustus 2014 Tijdens de maandelijkse inventarisatieronde liepen we met 6 geïnteresseerden een rondje om de recreatieplas. Ten oosten van de plas, terwijl we ons liepen te vergapen aan allerlei insecten, riep Carla ineens: " Is dat geen Boomvalk ?" En inderdaad gaf een Boomvalk boven ons een wervelende vliegshow weg. Een tweede exemplaar voegde zich even later bij de eerste. Een duik naar een overvliegende duif deed de duif wegvlugten.

Nog geen tel later vloog er een Havik voor ons uit de boom en vloog er omheen uit ons gezichtsveld. Maar die was nog niet vertrokken of er verscheen een Sperwer die door een van de Boomvalken werd aangevallen. Die ging iets opzij

vliegen en zo konden wij goed de verschillen zien tussen de zwaluwachtige Boomvalk en de forsere Sperwer. Het geheel werd met uitgelaten kreten door ons gevolgd.

De hele roofvogelshow duurde ongeveer 3 minuten waarna de roofvogels uit ons luchtruim waren vertrokken.

10 augustus 2014 Ook de vlinder/libellenexcursie die Wil Stelling en ondergetekende hadden georganiseerd in het Ecoproject leverde een leuk resultaat op. Er waren 29 geïnteresseerden waaronder ongeveer 10 kinderen. Kinderen zien vaak veel meer dan volwassenen en laat nou een van die kinderen weer eens een grote Wespspin ontdekken. De derde waarneming in het Streekbos van deze soort.

Nog leuker was de vangst van een nieuwe juffersoort: een vrouwtje van de Bruine winterjuffer. Ik heb hiervan een foto gemaakt en levert een leuke aanvulling op bij het artikel wat ik in de vorige *Alchemilla* heb geschreven.

Hier foto plaatsen.

De Bruine winterjuffer komt in ons gebied niet vaak voor. Het zijn liefhebbers van ondiepe poelen met schoon water met o.a. Riet (Ecoproject). De soort neemt vanaf 2005 toe in noordelijke richting, vermoedelijk omdat het klimaat warmer wordt. De familie ' winterjuffers' is de enige libellenfamilie die de winter als imago (volwassen insect) overleeft! Hopelijk is het een blijvertje in het Ecoproject.

Bruine winterjuffer
Foto: Hans Verhoeven

Eutonia barbipes
Foto: Wil Stelling

Inventarisatiedata Egboetje

Ria de Graaf

Op onderstaande data gaan we inventariseren in het Egboetswater. Iedereen die het leuk vindt om te kijken welke planten, dieren of mossen we tegenkomen in het gebied is welkom.

Aanmelding vooraf is niet nodig. Je kunt je gewoon bij het Egboetje melden.

De data voor het inventariseren zijn:

Maandagmiddag 13 oktober

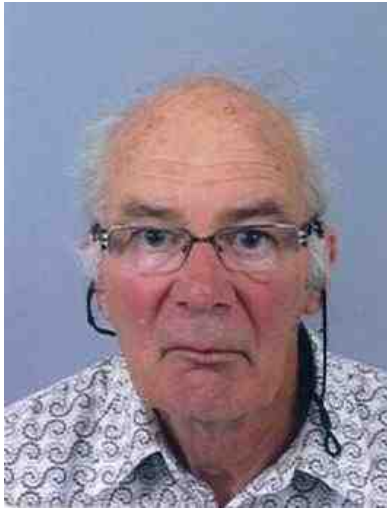
Maandagmiddag 10 november

Maandagmiddag 8 december

We starten om 13.00 uur en eindigen om 15.00 uur.

In memoriam Frits Swuste (1938 – 2014)

Wim Jongejans

Frits wilde in 1985 wel het IVN-voorzitterschap van mij overnemen, onder voorwaarde dat ik namens Oostelijk West-Friesland in het bestuur bleef zitten.

Vele bestuursvergaderingen waren bij hem thuis en zo fietste ik telkens van Bovenkarspel naar De Weere en weer terug. Frits kwam ook vaak op de fiets naar Bovenkarspel. Deed trouwens veel per fiets. Het duurde altijd een flinke tijd voor we aan de behandeling van de agenda toekwamen. Frits had een ruime belangstelling voor allerlei zaken en zo was het al direct na binnenkomst gezellig. Alie zat er vaak

met een handwerkje bij.

Het ruime uitzicht over de weilanden rondom De Weere is me altijd bijgebleven. Frits woonde daar bewust en betrokken. Bemoeide zich vooral met de ruimtelijke ordening en wilde zoveel mogelijk natuur in de Westfriesse ruilverkavelingsplannen. Inmiddels wordt het steeds duidelijker hoe belangrijk deze natuursnippers zijn. Het agrarische land wordt steeds steriel, stiller en leger.

Voor het veertigjarig jubileumnummer van het IVN schreef Frits in 2012 persoonlijke herinneringen op. Het cursuswerk liet hij buiten beschouwing, terwijl dat toch in 1985 om de organisatie van twee natuurgidsencursussen in Lutjebroek en Hoorn vroeg: dertig theorieavonden. Je kon toen merken dat Frits ook nog eens een geweldige amanuensius was.

En ook nog een eenmalige cursus over zure regen, die zijn speciale aandacht had. Hij voerde ons in Amsterdam langs de druipstenen van het Nationaal Monument op de Dam, de fossielen in de raamdorpels van Peek en Cloppenburg, over de Wallen, de Waag en naar de Schreierstoren, waar ook fraaie erosieverschijnselen te bewonderen waren.

Er zijn voorzitters die geen tijd hebben voor een jaarlijks gezellig en leerzaam weekend in een ander deel van Nederland. Maar zo was Frits niet. Zo herinner ik me een moeizame terugtocht op de fiets vanaf Ameland, met een stevige tegenwind onder de Waddendijk.

Frits heeft de natuureducatie in West-Friesland vele impulsen gegeven. Waarvoor mijn dank. En Alie bedank ik, dat ze hem daar alle ruimte voor gaf.

De Boekenschorpioen

Anna Frederiks

De meeste mensen zijn waarschijnlijk huiverig bij het idee aan scorpiones. Dat zijn toch van die gevaarlijke beesten die je kunnen steken met hun gifangel en je kunnen bijten met hun sterke schaarvormige kaken?

Dat is waar, maar feitelijk zijn scorpiones helemaal niet eng; ze bijten alleen maar als ze zich ernstig bedreigd voelen.

En de Boekenschorpioen (*Chelifer cancroides*) (wel familie van de echte scorpiones) is nog veel minder eng, want dat is maar een héél klein diertje. Hij is maar 1 cm lang en daarbij mist hij ook nog de staart met gifangel. Hij heeft wel pedipalpen (tasters) waarmee hij zijn voedsel grijpt.

De Boekenschorpioen voedt zich met allerlei kleine insecten zoals stofluizen en kleine spinachtigen zoals mijten.

Boekenschorpioen
Foto: onbekend

In Nederland dankt de Boekenschorpioen zijn naam aan het feit dat hij soms in oude boeken voorkomt. Maar meestal kom je hem tegen in een hoop bladeren, onder stenen of onder de schors van een boom.

Toch schijnt het echt een toevalstreffer te zijn wanneer je er een ziet en dat geluk hadden wij dus blijkbaar. Tijdens een avond 'planten determineren' in het Streekbos, waarbij we meegebrachte planten vanuit de Sallandse Heuvelrug gebruikten, kwamen we het kleine beestje tegen in een plukje Haarmos.

Column De Visarend

Marianne Ouwerkerk

De Visarend

Visarendnest in Federow
Foto: Marianne Ouwerkerk

Ik ben geen vogelaar. Om nou de halve wereld af te reizen om net die éne vogel te zien gaat me te ver. Maar eens op vakantie in Meckelenburg in het dorpje Federow ben ik gevallen voor de Visarend.

Het bezoekerscentrum is er helemaal op ingesteld. De vogels maken een nest op een hoogspanningsmast waar-op een webcam is gericht. De vogels zijn uitgerust met een zendertje. Het gezin is van minuut tot minuut te volgen. Fascinerend om te zien hoe toegewijd het mannetje is. Het vrouwtje broedt de eieren uit. Hij brengt haar vis en terwijl ze eet gaat hij op de eieren zitten.

De eerste weken zorgen de ouders samen voor de jongen. Dan komt er een dag dat moeder tegen vader zegt: " Jij kunt het verder alleen af, ik heb het wel gezien hier. Zorg goed voor onze kinderen. Ik vertrek naar Kameroen. Onderweg laat ik nog wel iets van me horen. Zien we elkaar volgend jaar weer op ons nest?"

Pa zorgt verder voor de jongen, leert ze vis vangen en als ze dat kunnen gaat pa er ook vandoor.

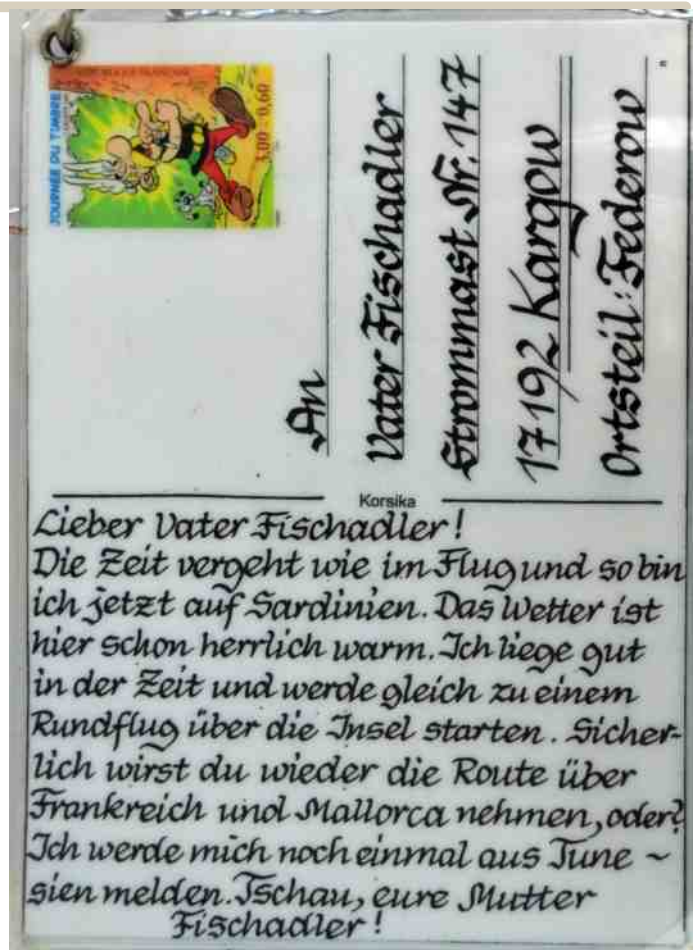
Hij neemt een andere route dan het vrouwtje. Het is de omgekeerde wereld, in plaats dat de kinderen het ouderlijk huis verlaten vliegen de ouders uit.

Het zendertje laat zien dat de Visarend elk jaar dezelfde route aflegt. Duizenden kilometers zonder TomTom of ander navigatieapparatuur. Ik ben onder de indruk. Ik presteer het om met TomTom te verdwalen.

In het voorjaar komen ze weer terug op hetzelfde nest. Niet omdat ze zoveel van elkaar houden. Het is meer een verstandshuwelijk. Het vrouwtje is het eerst terug. Het nest beviel goed, het mannetje ook.

Als de man niet op tijd terug is en er komt een ander, dan wordt ie getest of ie wel een goede visser is. Zo ja, dan heeft het eerste mannetje het nakijken. Moet ie maar op tijd zijn. Ze wil nou eenmaal net als veel vrouwen een man die het gezin goed kan onderhouden.

Ze heeft het goed bekeken. Ik weet het wel. In een volgend leven word ik een Visarendvrouwtje!

Groeten uit Frankrijk, foto van poster in bezoekerscentrum
Foto: Marianne Ouwerkerk

Cursusnieuws

Astrid Bijster

Natuurgidsencursus

Na de zomervakantie is de Natuurgidsencursus weer van start gegaan met nog altijd 28 cursisten. Er moesten helaas 2 cursisten afhaken vanwege persoonlijke omstandigheden.

Het komende jaar gaan ze aan de slag met 15 minuten spreekbeurten tijdens de lesavonden en bereiden ze in groepjes eindpresentaties voor in verschillende gebieden in West-Friesland.

Ondertussen gaan de lessen ook door. In juni volgt de diploma-uitreiking. Nog altijd zijn verschillende IVN leden van de afdeling actief als docent, mentor of stagebegeleider bij de Natuurgidsencursus. In de komende Alchemilla's kan de voortgang van de Natuurgidsencursus weer gevolgd worden.

Andere landelijke cursussen

Onlangs is op landelijk IVN Niveau de Watergidsencursus gemoderniseerd. Andere cursussen zoals de Schoolgidsencursus volgen. Na de Natuurgidsencursus kunnen we als IVN West-Friesland deze cursussen ook oppakken, net als de cursus Tuinreservaten, die al wat eerder klaar was.

Met blote voeten door de Averlose Leide

Foto: Astrid Bijster

IVN Zomerweek

Astrid Bijster

Dit jaar gingen er veel leden van IVN West-Friesland mee met de IVN Zomerweek. Deze zomer was de Sallandse Heuvelrug en omgeving aan de beurt. Onder leiding van verschillende IVN gidsen uit de buurt leerden we de omgeving goed kennen.

Je komt op de mooiste plekjes, zoals het Boetelerveld, de Duursche Waarden, de Averlose Leide en nog meer. En dan waren er 's avonds ook nog lezingen over de ontstaansgeschiedenis, vogels, libellen enz. Ook de rivier de Regge werd bezocht, om langs te fietsen, te zwemmen en kanoën, maar ook om te genieten van het natuurherstelproject aldaar.

Natuurherstelproject de Regge

De Regge stroomt door het dal aan de voet van de Sallandse Heuvelrug en is tussen Diepenheim en Ommen ongeveer 70 kilometer lang. De naam komt van het latijnse *rigare*, wat overstromen betekent, en dat deed de Regge dan ook veel. De overstromingen in de winter leverden vruchtbaar slib op, goed voor de landbouw. Maar ook veel overlast.

In 1884 werd Waterschap de Regge opgericht. In die tijd werd de Regge gezien als een vorm van wateroverlast en werd de rivier gekanaliseerd om zo snel mogelijk het water af te voeren. Daarvoor was er al het een en ander rechtgetrokken voor de schippers van de Zompen. Het vruchtbare slib was al vervangen door kunstmest en dus overbodig. Vooral in de crisisjaren in de jaren dertig ging de Regge op de schop. De rivier werd wel met 20 kilometer ingekort. Met de bevolkingsgroei na de tweede wereldoorlog werd de waterafvoer nog belangrijker. Met stuwen werd de waterafvoer geregeld. De waterkwaliteit liet sterk te wensen over. In de jaren 90 werd de verontreinigde bodem gesaneerd. In de laatste 25 jaren is de visie op waterbeheer aanzienlijk veranderd. De versnelde afvoer van water leidt tot afvoer-

problemen verder stroomafwaarts. Het water moet geleidelijker worden afgevoerd.

Ook waren veel planten en dieren verdwenen. Natuurgebieden verdroogden, alsmede de landbouwgebieden. Regenpieken konden niet tijdelijk worden geborgen in de rivierbedding.

Toen in 1995 de Betuwe dreigde te overstromen en er in 1998 hevige wateroverlast was in het Reggedal werd besloten de rivier weer meer ruimte te geven. Een dynamisch stromend riviersysteem met ruimte voor nieuwe natuur en veel waterbeleving vormde het uitgangspunt.

Dat alles is nu net gerealiseerd. Er zijn nieuwe meanders en oude meanders zijn hersteld. Er is meer variatie gekomen in de stroomsnelheid. Snelstromend water in de buitenbocht zorgt voor afkalving van oevers. Hier maken de ijsvogel en oeverwaluw dankbaar gebruik van.

Op de hogere terreindelen langs de buitenbocht wordt door de rivier grover zand afgezet. Hier ontwikkelt zich na verloop van tijd stroomdalflora, zoals felroze steenanjer, geel walstro en blauwe grasklokjes. In de binnenbochten stroomt de rivier langzamer. Hierdoor slibt zand en klei aan, ideaal voor steltlopers, zoals de kleine plevier of voor bepaalde libellen, zoals de rivierrombout. Langs de stuw is een vispassage gerealiseerd. Daar zitten onder andere beekjuffers.

De omringende graslanden zullen zo nu en dan overstromen. Dit heeft invloed op de diversiteit van insecten, vogels, amfibieën en flora. Langs de rivier zijn fiets- en wandelpaden. Op en in de rivier kun je zwemmen of kanoën, of een rondvaart maken in de Zomp.

Het was nu nog wat kaal hier en daar, maar over een paar jaar moet het werkelijk prachtig zijn. Het was leuk te lezen en te ervaren dat bij de Regge op een hele andere manier aan waterberging wordt gedaan dan in West-Friesland, maar dat deze problematiek daar ook speelt.

En over een paar jaar kijken hoe mooi het daar is geworden.

Rups Koninginnepage

Grondster

IVN Zomerweek 2014 (ga je ook mee volgend jaar?)

Klokjesgentiaan

foto Anna Frederiks

Ontvangst bij de Weseper Enk wandeling. Gerrit onze gids heeft een prachtig kunstwerk gemaakt rondom zijn eindpresentatie van de natuurgidsencursus.

foto Astrid Bijster

Fietstocht over de Sallandse Heuvelrug met Sander als gids.

Wolfsklauw

foto Anna Frederiks

Bij de Averlose Leide.

foto Anna Frederiks

De geredde blauwe glazenmaker.

Indische gans

Kostgangersboleet op aardappelbovist

Zonnedauw

Vispassage in de Regge.

foto Astrid Bijster

foto Astrid Bijster

Met gids Mike Hirschler op de Luttenberg.

foto Astrid Bijster

Uitkijktoren in de Duursche Waarden (uiterwaarden IJssel).

Zandhagedis

foto Astrid Bijster

Meegenomen zeepkloppers gevuld met popcorn vielen in de smaak.

foto Anna Frederiks

Met blote voeten door de Averlose Leide.

Vrijwilligersuitje 18 oktober

Op 18 oktober hebben we ons jaarlijkse vrijwilligersuitje. Het uitje is bedoeld voor alle actieve IVN-ers van onze afdeling.

We gaan deze keer naar Bergen (aan zee). Na de koffie met wat lekkers gaan we naar het strand waar we gaan korvissen en eventueel strandjutten met een gids van IVN Noord-Kennemerland. Sommigen van ons hebben dit al eens gedaan en het is verbazend wat je allemaal kan aantreffen!

Daarna gaan we op pad om te lunchen waarbij iedereen

een lekkere kop soep krijgt.

Na de lunch gaan we een dorpswandeling doen in het verrassend interessante Bergen met een gids.

Tenslotte kunnen we nog een terras ergens pakken om de dag gezellig af te sluiten.

Vertrek met auto's om 9.30 uur vanaf het Streekbos Paviljoen. Graag horen we wie er wil rijden. We delen alle kosten voor het vervoer. Neem eventueel nog wat extra brood mee of bestel wat extra's.

We zijn terug tussen 17.00 uur en 18.00 uur.

Aanmelden kan bij Astrid Bijster (a.bijster@ivn-westfriesland.nl) of

Adri Bozelie (a.bozelie@ivn-westfriesland.nl).

Activiteiten KNNV herfst 2014

Jan Duyf

Voor een uitgebreidere uitleg van deze excursies zie de website van KNNV Hoorn: www.knnvhoorn.nl

Maandag 6 oktober: Lezing paddenstoelen door Leo Knol

Leo Knol uit Apeldoorn vertoont z'n nieuwe digitale paddenstoelenserie. Het is een overzichtelijke serie met toelichting. Er komen veel paddenstoelen voorbij die gefotografeerd zijn op de Veluwe, Flevoland en in de duinen. Ook de seizoenen worden er bij betrokken. Welke functie hebben paddenstoelen en welke indeling geeft dat?

Contactpersoon: Jan Duyf, T: 0228 585272, E: voorzitter@hoorn.knnv.nl

Zondag 12 oktober: Paddenstoelenexcursie in het Dijkgatsbos

In het Dijkgatsbos hebben we enkele jaren geleden interessante paddenstoelen gevonden en daarom lijkt het ons een goede plek om te kijken of we er dit jaar opnieuw in kunnen slagen leuke vondsten te doen. We worden begeleid door Leo Knol.

De excursie is van 10.30 uur tot 13.00 uur en begint bij de parkeerplaats bij het Dijkgatsbos. Contactpersoon: Gerrit de Weerd, T: 0228 585577, M: 06 49968720, E: 4genjdw@gmail.com.

Zaterdag 25 oktober: Excursie Hondsbossche Zeewering

Deze kuststreek verandert momenteel rigoureus. Voor de Hondsbossche Zeewering wordt zand gespoten en de zee wordt met ca. 500 meter teruggedrongen. De versterking met zand verandert het landschap en heeft gevolgen voor de natuur. Er ontstaat nieuwe natuur, maar er zal ook natuur verdwijnen. Het gebied vlak achter de dijk, de Putten, bevat brak water, een mengsel van zoet regenwater en zout kwelwater.

Vertrek van het Dampten om 09:00 uur. Contactpersoon: Ofra Carmi, M: 06 53463809, E: o.carmi@quicknet.nl.

Maandag 10 november: Lezing over dijkversterking en droge voeten

De heer Koos Woestenburg van het HHNK is bereid hierover een lezing te houden. Onderwerp: waarom de dijk

hoger, breder of zwaarder moet worden en op welke wijze dit wordt gerealiseerd. Let wel! Elk dijkvak heeft zijn eigen aanpak. Hoe ga je daar dan mee om? De KNNV heeft ook zitting in de adviesraad van het HHNK over de gehele gang van zaken. Informatie kunt u inwinnen bij Michel Kleij, T: 0229 230524.

Zaterdag 15 november: Excursie naar het Kruiszwijn

Hoe de natuur van slechte grond iets moois kan maken, is te zien bij Anna Paulowna. Ten Noorden hiervan ligt land dat nooit wilde deugen voor de landbouw, want het zat vol met zoute kwel. Niet zo verwonderlijk, omdat er vroeger een wad kreek heeft gestroomd. Een kromme sloot, de Kruiszwinsloot, is daar nog een restje van. Zo groeide het plan om hier een waterberging te maken, gecombineerd met een wandel- en struingebied. De sloot kreeg weer de vorm van de vroegere kreek.

Vertrek: 9.00 uur vanaf parkeerplaats Dampten in Hoorn. Terug ongeveer 15.00 uur.

Informatie: Hans Oudejans, T: 072 5021675, E: hansoudejans@ziggo.nl

Maandag 8 december: Lezing over Wespennieven en andere rovers

Roofvogels spreken bij veel mensen tot de verbeelding. Ze hebben iets ongenaakbaars. Maar het leven van een roofvogel is over het algemeen bikkelhard. Een Wespennief bijvoorbeeld moet zijn kost in wespennesten onder de grond zoeken, met als gevolg een zwerm woedende wespen om zich heen. In Nederland broeden maar enkele honderden paren. Aan het einde van de zomer keren ze alweer terug naar tropische Afrika. Langs de trekroute worden soms honderdduizenden vogels per dag geteld!

De lezing wordt door roofvogelonderzoeker Stef van Rijn verzorgd. Stef werkt bij het onderzoeksbureau Delta, maar in zijn vrije tijd kun je hem in de boomtoppen treffen, klimmen om nestonderzoek te doen, te ringen en zenders aan te brengen. Zijn fascinatie voor roofvogels komt in zijn lezing tot uiting. Hij vertelt over onderzoeksmethoden en de problemen die daarbij optreden. Het belooft dus een interessante avond te worden.

Contactpersoon: Jan Duyf, T: 0228 585272, E: voorzitter@hoorn.knnv.nl.

Van de bestuurstafel

Gé Kenter

Op 2 september was het dan eindelijk zover. De officiële ingebruikname van de volgens ENI-norm goedgekeurde IVN-boot. Uitgenodigd waren het bestuur, de schippers, Burgemeester Marianne Goldschmeding-Vlaar, Harrie Baas (agent van de waterpolitie die Theo er op aansprak dat er het een en ander van de boot niet in orde was), mevr. A. Bakker van WFO-notarissen (helaas was zij verhinderd) en tenslotte Gé Bentvelsen, oud-voorzitter en nu sponsor met ABZ seeds.

Voorzitter Geert Pietersen opende de bijeenkomst met een welkom, waarna Gé Kenter een uiteenzetting gaf hoe de boot uiteindelijk het certificaat van goedkeuring heeft verkregen. Hierna kreeg Gé Bentvelsen de gelegenheid om uit te leggen waarom hij genegen was de educatieve vaartochten te sponsoren.

Gé heeft het erg druk met zijn bedrijf en daardoor weinig tijd die hij zou willen besteden aan het IVN. Hij vindt het belangrijk dat volwassenen en zeker kinderen belangstelling moeten krijgen in en blijven houden van de natuur. Er mag zeker geen financiële drempel komen bij de uitvoering van die taak. Vandaar dan ook dat hij graag een financiële bijdrage wil leveren in vorm van sponsoring van educatieve vaartochten met de IVN-boot.

Hierna plaatste de burgemeester de vlag achter op de boot.

Tenslotte werd er nog een kleine vaartocht gehouden, waarna bij terugkomst Gé Bentvelsen ons verraste met een overheerlijk bakje met aardbeien en een aardbeiplant. En ik kan niet anders zeggen, dat ik zelden zulke heerlijke aardbeien heb geproefd.

Ook wil ik u eraan helpen herinneren dat op 4 oktober de provinciale ledendag wordt gehouden op Texel, U kunt zich opgeven op het volgende adres: IVN Noord-Holland, Plantage Middenlaan 2c, 1018 DD Amsterdam (020-5308865).

Het kan u niet zijn ontgaan, op 1 augustus 2014 eindigde de extra overgangperiode naar SEPA en is de overstap naar één Europese betaalmarkt (SEPA) definitief. Vanaf die datum vermeldt u op onkostendeclaraties en machtingsformulieren alleen nog uw 18-cijferige IBAN. Oude zeven- tot tiencijferige rekeningnummers worden vanaf 1 augustus 2014 door onze bank niet meer automatisch omgezet en dat betekent dat wij betalingen naar oude bank- en girorekeningnummers dan niet meer kunnen verwerken.

Tenslotte nog een oproep van Louis van Wegen voor inzet van meer vrijwilligers voor de werkzaamheden zoals hooien, takkenrillen maken, e.d. Voelt u hier iets voor meldt u zich dan bij hem: l.van.wegen@ivn-westfriesland.nl.

Foto: Toos Brink

Ontmoeting met de Blauwe glazenmaker

Geert Veldhuis

In de zomervakantie hebben Astrid Bijster, Henry Bruggink, Beppie van der Wegen, Ria de Graaff, Lida Straat, Anna Frederiks, Sander van Harten, Teije van Seijen, Conny Ligthert, Jans Wiersum en ondergetekende meegedaan aan de jaarlijkse IVN-Zomerweek te Haarle, een dorp in de buurt van Nijverdal op de Sallandse heuvelrug. Een flinke afvaardiging van IVN West-Friesland.

Deze week waren verschillende excursies georganiseerd onder leiding van plaatselijke IVN-leden. Op één van deze excursies ontmoetten we Gerrit, onze IVN-gids en..... de Blauwe glazenmaker.

Met onze blote voeten plasten wij door de modder en het water van de met een waterberging uitgebreide Averlose Leide, om te bekijken hoe flora en fauna van dit nieuw aangelegde watergebied zich aan het ontwikkelen is.

Toen troffen wij een grote libel met prachtige groene tekening, liggend met uitgestrekte vleugels op het water, in haar laatste levensfase. Onze (palliatieve) zorg door haar op het droge te drogen te leggen, heeft haar niet meer kunnen redden. Omdat we wisten, dat in de Zomerweekgroep een libel-kenner bij uitstek aanwezig was, nam ik het inmiddels ontzielde beestje mee in mijn sportschoen en fietsten we terug naar ons basiskamp.

Daar was Anne Hueber, de libel-expert van Waarneming.nl, helemaal verrukt van het mooie exemplaar en zij kon direct constateren, dat het een Blauwe glazenmaker was, en wel een vrouwtje. Het onderscheid in geslacht is namelijk te zien aan een aanhangsel (penis) onder het 9e (S9) van de 10 segmenten van het achterlijf van het mannetje.

Blauwe glazenmaker

Foto: Astrid Bijster

Sperma wordt voor de copulatie overgebracht naar een secundair geslachtsorgaan (een kamertje onder S2). Deze ontbraken bij dit prachtige exemplaar met haar bijzonder fraaie symmetrische tekening van kop, borststuk en achterlijf.

Enkele gegevens over de Blauwe glazenmaker:

De Latijnse naam is: *Aeshna cyanea*. Spanwijdte van de vleugels van 8-10 cm. Blauw is echter een verwarrende kleuraanduiding: de vrouwtjes zijn meestal geheel groen van kleur en bij de mannetjes hebben alleen de laatste 2 segmenten (S9 en S10) een blauwe kleur.

Het vrouwtje legt haar eitjes in stilstaand en, meestal, ondiep water en dat kan ook in de vijver bij u in de tuin zijn.

De levenscyclus is 2 jaar: 1e winter en zomer als ei onder water, 2e winter als larve onder water, 2e zomer opklimmen langs waterplant en uitsluipen (juli/augustus) waarna uitrijpen in 3-6 weken (onvolledige metamorfose) tot imago: levensduur 8-10 weken.

Niet te verwarren met de Groene glazenmaker of *Aeshna viridis*, die maar op de bladeren van één plant haar eitjes legt: Krabbescheer (*Stratiotes aloides*), een waterplant van de Waterkaardefamilie met scherpe zwaardvormige bladeren.

Ook niet te verwarren met de Glassnijder of *Brachytron pratense*, die een kleinere spanwijdte 5-6 cm heeft en vroeger in het seizoen (april-juli) voorkomt in voornamelijk laagveenmoerassen met een rijke vegetatie.

Nog enkele saillante punten aan de beschreven libel:

Pterostigma: (vaak gekleurde) verdikkingen aan de voorkant van de vleugels, die tot doel hebben bij hogere vliegsnelheden de vleugels te stabiliseren en zo de maximale vliegsnelheid nog eens met 10-25% te verhogen.

Achterlijfaanhangsels: bovenste achterlijfaanhangsels aan S10 gebruiken mannetjes om vrouwtjes bij de paring vast te grijpen achter de ogen (!).

Onderste achterlijfaanhangsels, ook aan S10, zijn bij mannetjes de anaalkleppen. legboor (ovipositor) aan segment 8 of 9 bij vrouwtjes: hiermee maakt ze een sneetje in een blad om daarin vervolgens haar eitjes te deponeren.

Ogen: 2 grote facetogen, die elkaar raken, in tegenstelling tot de juffers, met tot wel 10.000 - 50.000 facetten, waarvan bovenste deel voor ver zien en onderste deel voor dichtbij zien bedoeld is.

3 enkelvoudige ogen: voor onderscheid tussen licht en donker en als een soort optisch evenwichtsorgaan.

Oostelijke vos in West-Friesland

Douwe Greydanus

Wij kennen allemaal wel de Kleine vos, een prachtige dagvlinder die vaak elke bloementuin aandoet (foto 1). De vlinderstruik beschikt over favoriete bloemen voor veel soorten vlinders. Deze, maar ook andere planten gaat de Kleine vos af om te foerageren. De waardplant waar de eitjes op gelegd worden is de brandnetel die de rups van voedsel voorziet.

Bij een vlinderstruik van het tuincentrum Boeder op het Hornpad in Andijk vloog een iets grotere vos, dus ging mijn gedachte uit naar de Grote vos die ook wel voorkomt in Nederland. Nu bleek deze geen zwarte voorpootjes te hebben maar lichtgekleurde (foto 2).

Via een vlinderexpert van de Vlinderstichting kwam de melding: het is een Oostelijke vos. Wat zijn de verschillen waardoor je de vossen herkent?

Kleine vos (foto 1)

Klein, zwarte poten en 3 zwarte stipjes achter op de voorvleugel.

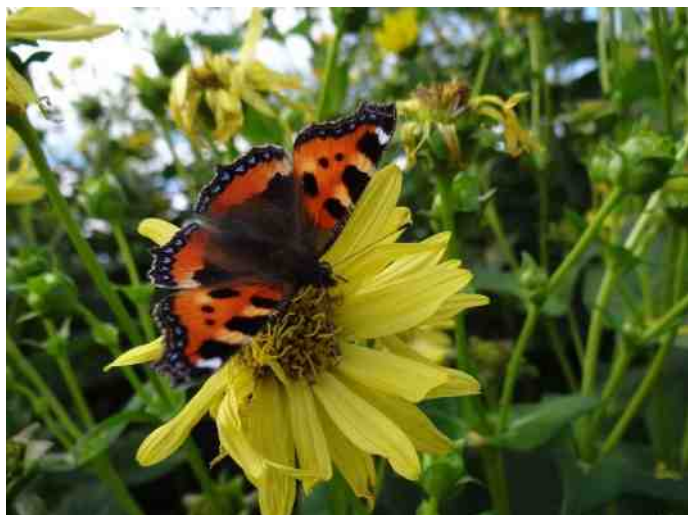

Foto 1: Kleine vos
Foto: Douwe Greydanus

Grote vos:

Groot, zwarte poten en 4 zwarte stipjes achter op de voorvleugel.

Oostelijke vos (foto 2):

Groot, lichte voorpoten en 4 zwarte stipjes achter op de voorvleugel.

Ja, dan volgt meteen de vraag waar komt die dan van vandaan?

De Vlinderstichting is op 12 juli 2014 met een bericht gekomen over een invasie van deze, nog nooit eerder in Nederland voorgekomen, vlinder! Vermoedelijk is deze met een bepaalde luchtstroom vanuit Rusland en Scandinavië in Nederland terecht gekomen. Deze vlinder werd veel gezien bij de vlinderstruik maar ook op berkenstammen. Berken bloeden en met deze sappen voeden ze zich.

Ook in Hoorn heeft onze collega-vlinderaar Ton Groen er een in de tuin aangetroffen en een dag later zat er ook een in onze tuin in Andijk.

Op www.waarneming.nl werd al gauw duidelijk dat ze in het gehele land werden waargenomen.

Foto 2: Oostelijke vos
Foto: Douwe Greydanus

Winterprogramma IVN 2014 - 2015

Hans Verhoeven

Alle presentaties starten om 20.00 uur en zijn gratis. Wel vragen we een vrijwillige bijdrage om onze organisatie draaiend te houden. Voor € 1,-- is een kop koffie of thee met een koekje beschikbaar.

12 november 2014: Vogelreis naar Costa Rica

Hans Verhoeven wil u laten meegenieten van zijn vogelreis die hij dit jaar maakte naar Costa Rica.

Het is één grote diertuin, vol met vogelfamilies die we in Nederland niet kennen: bijvoorbeeld kolibries, trogons en tanagers waarvan er vele voorbij komen.

2 Weken op stap met een groep enthousiaste vogelfanaten en een Nederlandse gids. Laat u verrassen door een overweldigend mooie, bonte kleurenpracht die te

zien is in de vele natuurparken die het land rijk is.

Aan bod komen ook de vele typen landschappen met daarin andere bewoners dan vogels. Na die 2 drukke weken nog een week 'rustig aan' in 2 andere parken met even zo vele prachtige natuur en vogels.

18 februari 2015: Tjalling James: Gefilmd in het voorjaar van 2014

17 dagen trekking rond de Manaslu (8163 m) in noordelijk Nepal: van de stedelijke hectiek van Kathmandu tot de imposante rustig rijzende Himalaya (1 cm per jaar) waar je alleen te voet over de Larkya La (5100 m) pas kunt komen.

Beelden van voetballende piepjonge monniken, besneeuwde Yaks, smeltende gletsjers, wadende Ibisbill, Bergmarmot, Steenarend en Lammergier met op de achtergrond sneeuwlavines. Bezoek aan Chitwan tropisch nationaal park op de grens met India.

Cultuur, natuur en avontuur waar de Indische tektonische plaat tegen het Euraziatisch continent duwt.

Agenda jaarvergadering 2015

Gé Kenter

01. Opening door de voorzitter.
02. Mededelingen van het bestuur.
03. Ingekomen stukken.
04. Notulen jaarvergadering 2014
(zie lentenummer Alchemilla 2014, jaargang 42, nr. 2)
05. Jaarverslag 2014
(zie het komende winternummer Alchemilla 2015, jaargang 43 nr. 1)
06. Financieel verslag 2014.
07. Verslag kascontrolecommissie.
08. Begroting 2016.
09. Benoeming nieuwe kascontrolecommissie.
10. Bestuurswijziging.
11. Rondvraag en sluiting.

Toelichting bestuurswijziging:

Aftredend en niet herkiesbaar: Henk Lanting .
Aftredend en herkiesbaar: Adri Bozelie, Astrid Bijster en Hans Verhoeven.

Andere voordrachten kunnen conform art. 10 lid 4.b voor aanvang van de vergadering schriftelijk worden gedaan bij het bestuur.

Na de vergadering, die tot ongeveer 21.00 uur zal duren, is er een gezellig samenzijn en kunnen we fijn bijpraten onder het genot van een hapje en een drankje. Rond 22.00 uur sluiten we de avond af.

Tot ziens op **dinsdag 10 maart 2015**.

Ledenmutaties

Rob den Hartog

Ledenmutaties t/m september 2014

Aanmeldingen:

06-07-2014 Dhr./Mevr. M. de Kroon, Enkhuizen

Afmeldingen:

17-07-2014 Dhr. F. Swuste, De Weere

31-12-2014 Dhr./Mevr. P. de Wit, Bovenkarspel

31-12-2014 Mevr. T. Kooter, Blokker

31-12-2014 Dhr. H. Vrieze, Sijbekarspel

31-12-2014 Dhr. J.N. Ursem, Hoogwoud

31-12-2014 Mevr. A. Groenier, Hoorn

31-12-2014 Dhr. R.W.M. Bisscheroux, Bovenkarspel

31-12-2014 Mevr. Y. Davids, Medemblik

31-12-2014 Mevr. A.M.A.C. Linskens, Hem

31-12-2014 Mevr. I.L. Aalders, Amsterdam

31-12-2014 Dhr. M.U. Schager, Wognum

Totaal aantal leden en donateurs: **290**

Een gedicht als oproep om aan de slag te gaan bij de Knotgroep:

EEN SLIET ZETTEN

**Kom maar mee, knot een wilg,
zaag een tak, zoek een plek.
Grijp een schop, graaf een gat,
schraap de bast, poot 'm diep.**

**Op de foto, met een smile,
bij Spierdijk, Joyce centraal,
Doe je ding, sla je slag,
laat het niet, zet een sliet!**

**In 2015 op 4 + 18 januari, 1 + 15 februari, 1 maart,
steeds vanaf 9 uur.**

Informatie Rob Rijswijk 0228 - 561 642

Op de foto: Slieten zetten in 2013, een klus die gemotiveerd en kennelijk met veel plezier werd geklaard. Voor u vereeuwigd door Joyce Flipse en door Louis van Wegen in woorden gevat.

Slieten (afgezaagde takken) zijn ook geschikt voor afsluitend hekwerk; dan worden de slieten eerst in water geweekt, niet geschraapt maar geschild en dan verwerkt. April is de geschikte maand voor zo'n klus (bron: Rotaryclub.nl n.a.v. een project i.s.m. de Vereniging voor Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer).

Activiteitenoverzicht IVN West-Friesland herfst 2014

Let op: alle onderstreepte data zijn zondagen

Tentoonstellingsthema in ontvangstruimte: Zoogdieren, te land, ter zee of in de lucht Fotoexpositie Incoteczaal: Buitengoed Toos Brink

Deelname aan activiteiten is kosteloos, tenzij anders vermeld. Men kan een vrijwillige bijdrage geven of lid worden.

5 okt. Gezinsactiviteit: Bomen met oren

Laarzen aan voor de herfstwandeltocht in het Streekbos. Van knop tot vallend blad, zaden, sapstromen en schors. Start om 14.00 uur bij IVN in het Streekbos Paviljoen.

6 okt.: Paddenstoelenstudiegroep PWF inventariseert het Streekbos op zwammen.

Start 13.00 uur. Nadien microscopisch onderzoek. Opgeven bij Wil Stelling 0228 315307. Deelname vrij voor volwassenen.

11 okt.: Inventarisatie Streekbos in kaart brengen.

Verzamelen om 9.00 uur met koffie bij IVN Streekbos Paviljoen. Van 9.30 uur tot de middag inventariseren.

12 okt.: Kinderactiviteit: Paddenstoelenbos Betoverd door de herfst.

Boswandeling voor kinderen, met begeleiding van gidsen om 14.00 uur. Ouders gaan apart.

12 okt.: Volwassenenactiviteit: Paddenstoelen zoeken.

Na een korte inleiding o.l.v. IVN-gidsen het Streekbos in. Determineren is ruiken, goed kijken en vergelijken. Laarzen aanbevolen. Start 14.00 uur bij IVN in Streekbos Paviljoen.

18 okt.: Kinderactiviteit: Herfstverrassingen.

Start paddenstoelentocht door het herfstbos om 10.00 uur bij het Egboetje, Liederik 15, 1678 JC Oostwoud. Laarzen aanbevolen.

19 okt.: Gezinsactiviteit: Tamme baardagamen.

IVN heeft reptielen op bezoek in het Streekbos Paviljoen. Mychel Cornelissen vertelt vanaf 14.00 uur over de juiste verzorging en de leefwijze van deze bijzondere dieren.

20 okt.: Paddenstoelenstudiegroep PWF zie 6 oktober.

25 okt.: Jeugdactiviteit: Duisterniswandeling Streekbos.

Start om 18.30 uur bij IVN in het Paviljoen voor 'n donkere boswandeling tijdens de Nacht van de Nacht 2014. Zo nodig laarzen aandoen en neem je zaklantaarn mee. Het belang van donkere nachten is voor dier, mens en de aarde actueel.

26 okt.: Gezinsactiviteit: Leven in de bronstijd.

Een lezing over West-Friese archeologie met audiovisuele presentatie en voorwerpen uit de bronstijd. Frank Pennekamp vertelt over het ontstaan van WF tot en met de bronstijd. Aanvang 14.00 uur in de Incoteczaal van het Streekbos Paviljoen.

1 nov.: Natuurwerkdag in het Ecoproject Streekbos.

Open om 8.30 uur met koffie bij IVN Streekbos Paviljoen. Start groenklus Ecoproject om 9.00 uur. Gereedschap is aanwezig, maar zorg voor werkkleding en proviand. IVN zorgt voor tussendoortjes.

Opgave per mail I.van.wegen@ivn-westfriesland.nl

2 nov.: Gezinsactiviteit: Indian Summer in het Streekbos?

Groenspecialist Peter Buijsman vertelt over bomenkenmerken, groei, (schimmel)ziekten, behandeling bij stormschade en andere nuttige bomenkennis voor particulieren. Aanvang wandeling 14.00 uur bij IVN in Streekbos Paviljoen.

2 nov.: Boekenmarkt van 13.00 - 17.00 uur bij IVN in de Incoteczaal Paviljoen.

2e hands boeken voor mooie prijsjes. Boeken over? Afgeven bij IVN-balie of bel 0228 313430 / 06 39196368 om boeken op te laten halen.

3 nov.: Paddenstoelenstudiegroep PWF inventariseert het Zanddepot op zwammen.

Start 13.00 uur bij SBB, hoek Dijkgraaf Grootweg / Grootslagweg Andijk. Locatie onder voorbehoud. Opgeven bij Wil Stelling, tel. 0228 315307.

8 nov.: Inventarisatie Streekbos zie informatie 11 oktober.

9 nov.: Gezinsactiviteit: Zoogdieren, of niet?

Zoogdieren, te land, ter zee en in de lucht. Geoloog Jan Verhofstad maakt wetenschap leuk en leerzaam. Start om 14.00 uur. Zie ook de tentoonstelling in het Paviljoen.

16 nov.: Gezinsactiviteit: Uilen met ballen.

Luc Smit is jarenlang actief voor het behoud van (kerk)uilen in NH. Lezing 14.00 - 15.00 uur en uilenballenpluizen van 15.00 - 16.00 uur in de Incoteczaal van het Streekbos Paviljoen. Neem pincet/tandenborstel mee.

17 nov.: Paddenstoelenstudiegroep PWF inventariseert het Robbenoordbos in de Wieringermeer op zwammen.

Start 13.00 uur. Locatie onder voorbehoud. Opgeven bij Wil Stelling, telefoon 0228 315307.

12 nov.: Lezingavond Costa Rica

Van 20.00 - 22.00 uur geeft Hans Verhoeven zijn foto/lezingavond in de Incoteczaal Streekbos Paviljoen. Bijzondere opnames van natuur en vogels in de subtropen.

23 nov.: Volwassenenactiviteit: Wintervogelwandeling.

Samen met IVN en KNNV-gidsen wintervogels spotten in het Streekbos. Verzamelen bij Streekbos Paviljoen om 14.00 uur. Doe stevig schoeisel of laarzen aan.

1 dec.: Paddenstoelenstudiegroep PWF zie 6 oktober.

13 dec.: Inventarisatie Streekbos zie informatie 11 oktober.

14 dec.: Gezinsactiviteit: Vogelvoer voor wintergasten.

Aanvang 14.00 uur in de Incoteczaal Streekbos Paviljoen. Maak je eigen vogelsmulkrans. Kosten € 3,- per creatie. Aanmelden: Marianne Ouwerkerk, telefoon 0228 582303.

24 dec.: Gezinsactiviteit: Alternatieve kerstnacht.

Kerst sfeer in het stro tussen de ooien en hun pasgeboren lammeren. Open stal van 17.00 - 20.00 uur op de biologische schapenboerderij Schapenstreek van familie Van Alderwegen, De Gouw 57a, 1614 MB Lutjebroek, (bereikbaar via de Kadijkweg).

Tijdens de feestdagen gesloten.

Indien onbestelbaar retour: Veilingweg 21A, 1611 BN Bovenkarspel

